

IEVADRAKSTS

Pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome 2011. gada 5. maija sanāksmē nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes pēc tam, kad 2011. gada 7. aprīlī tās tika paaugstinātas par 25 bāzes punktiem. Kopš tā laika pieejamā informācija apstiprina novērtējumu, ka ļoti stimulējošās monetārās politikas nostājas korekcija bija nepieciešama. Padome joprojām saskata pazīmes, kas liecina, ka galvenokārt saistībā ar enerģijas un preču cenām vērojams augšupvērstis spiediens uz kopējo inflāciju. Lai gan monetārās analīzes rezultāti rāda, ka monetārās ekspansijas pamattempis vēl arvien ir mērens, saglabājas augsta monetārā likviditāte, kas var veicināt cenu spiediena veidošanos. Turklāt jaunākie tautsaimniecības dati apstiprina, ka ekonomiskās aktivitātes pamattempis euro zonā ir pozitīvs, taču joprojām vērojama paaugstināta nenoteiktība. Kopumā ir būtiski, lai nesenā cenu dinamika neizraisītu plašu inflācijas spiedienu. Inflācijas gaidas euro zonā stingri jānotur līmenī, kas atbilst mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Šāda inflācijas gaidu nostiprināšana ir priekšnoteikums, lai monetārā politika varētu sniegt ilgstošu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā un jaunu darba vietu radīšanā euro zonā. Visās termiņu grupās saglabājoties zemām procentu likmēm un joprojām saglabājoties stimulējošai monetārās politikas nostājai, Padome turpinās ļoti rūpīgi sekot visām norisēm saistībā ar cenu stabilitāti apdraudošajiem augšupvērstajiem riskiem. Cenu stabilitātes saglabāšana vidējā termiņā ir noteicošais princips, ko Padome piemēro, vērtējot jauno informāciju, izsakot spriedumus un pieņemot lēmumus par jebkādam turpmākām stimulējošās monetārās politikas nostājas korekcijām.

Kā minēts iepriekš, arī likviditātes nodrošinājums un refinansēšanas operāciju piešķiruma veidi pēc vajadzības tiks koriģēti, ņemot vērā, ka visi spēcīgās finanšu tirgus spriedzes periodā veiktie nestandarta pasākumi būtībā ir pagaidu pasākumi.

Runājot par tautsaimniecības analīzi, euro zonas reālais IKP 2010. gada 4. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni pieauga par 0.3%, un jaunākie statistisko datu publiskojumi un uz apsekojumiem balstītie rādītāji liecina, ka 2011. gada 1. ceturksnī un 2. ceturkšņa sākumā euro zonas ekonomiskās aktivitātes pamattempis joprojām bija pozitīvs. Turpmāk euro zonas eksportu vajadzētu labvēlīgi ietekmēt notiekošajam pasaules tautsaimniecības izaugsmes procesam. Vienlaikus, ņemot vērā augsto euro zonas uzņēmēju konfidences līmeni, privātā sektora iekšzemes pieprasījumam vajadzētu arvien vairāk veicināt tautsaimniecības izaugsmi. To pozitīvi ietekmēs stimulējošā monetārās

politikas nostāja un pasākumi, kas veikti, lai uzlabotu finanšu sistēmas funkcionēšanu. Taču gaidāms, ka aktivitātes tempu joprojām nedaudz mazinās vairākos sektoros notiekošais bilanču koriģēšanas process.

Padome uzskata, ka šīs tautsaimniecības perspektīvas riski paaugstinātas nenoteiktības apstākļos kopumā joprojām ir līdzsvaroti. No vienas puses, iespējams, ka pasaules tirdzniecība turpinās attīstīties straujāk, nekā gaidīts, tādējādi veicinot euro zonas eksportu. Turklāt spēcīga uzņēmēju konfidence varētu stimulēt iekšzemes ekonomisko aktivitāti euro zonā vairāk, nekā pašlaik tiek gaidīts. No otras puses, lejupvērsti riski saistīti ar spriedzes turpināšanos dažos finanšu tirgus segmentos un tās iespējamo izplatīšanos euro zonas reālajā tautsaimniecībā. Lejupvērstie riski saistīti arī ar turpmāku enerģijas cenu pieaugumu, īpaši ņemot vērā pastāvošo ģeopolitisko spriedzi Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos, protekcionisma spiedienu un haotisku globālās nesabalansētības korekciju iespējamību. Visbeidzot, arvien pastāv potenciāli riski, kurus rada Japānā notikušās dabas katastrofas un kodolkatastrofas ekonomiskā ietekme uz euro zonu un pārējo pasauli.

Runājot par cenu dinamiku, euro zonas SPCI gada inflācija aprīlī saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi bija 2.8% (martā – 2.7%). Inflācijas pieaugums 2011. gada pirmajos četros mēnešos galvenokārt atspoguļo augstākas preču cenas. Gaidāms, ka nākamajos mēnešos inflācija nepārprotami varētu saglabāties virs 2%. Augšupvērstais spiediens uz inflāciju, ko galvenokārt nosaka enerģijas un preču cenas, jūtams arī ražošanas procesa sākumposmos. Ir ārkārtīgi būtiski, lai SPCI inflācijas kāpums neradītu netiešu ietekmi uz cenu un darba samaksas noteikšanu, tādējādi izraisot plašu inflācijas spiedienu. Inflācijas gaidas stingri jānotur līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

Vidēja termiņa cenu dinamikas perspektīvas riski joprojām ir augšupvērsti. Tie īpaši saistīti ar augstāku enerģijas cenu kāpumu, nekā tika paredzēts, un to lielā mērā nosaka pašreizējā politiskā spriedze Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos. Runājot vispārīgāk, spēcīga ekonomiskā izaugsme attīstības valstīs, ko pastiprina globālā līmenī pieejamā augstā likviditāte, var veicināt preču cenu paaugstināšanos. Turklāt netiešo nodokļu un administratīvi regulējamo cenu kāpums var būt straujāks, nekā pašlaik pieņemts, sakarā ar nepieciešamību nākamajos gados īstenot fiskālo konsolidāciju. Visbeidzot, riski saistīti ar spēcīgāku, nekā gaidīts, iekšzemes cenu spiedienu notiekošās tautsaimniecības aktivitātes atjaunošanās kontekstā.

Runājot par monetāro analīzi, M3 gada kāpuma temps 2011. gada martā pieauga līdz 2.3% (februārī – 2.1%). Neņemot vērā nesenās plašās naudas pieauguma svārstības, ko izraisīja īpaši faktori, M3 kāpums pēdējos mēnešos turpinājās paātrināties. Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps martā pamatā saglabājās nemainīgs (2.5%; februārī – 2.6%). Kopumā monetārās ekspansijas pamattempis pakāpeniski palielinās, taču saglabājas mērens. Vienlaikus saglabājas liels līdz finanšu tirgus spriedzes periodam uzkrātās monetārās likviditātes apjoms, un tas var veicināt cenu spiediena veidošanos euro zonā.

Aplūkojot M3 sastāvdaļas, M1 gada kāpuma temps martā pamatā nemainījās, savukārt citu īstermiņa noguldījumu atlikuma gada kāpuma temps kļuva straujāks. Šīs norises daļēji atspoguļo pakāpenisko atlīdzības pieaugumu par šiem noguldījumiem pēdējo mēnešu laikā. Vienlaikus stāvā ienesīguma līkne nozīmē palēninošu ietekmi uz kopējo M3 pieaugumu, jo tā samazina monetāro aktīvu pievilcīgumu salīdzinājumā ar M3 neietilpstošiem ilgāka termiņa instrumentiem ar lielāku atlīdzību.

Runājot par M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem, nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma pieaugums bija kļuvis vēl nedaudz spēcīgāks, martā sasniedzot 0.8% (februārī – 0.6%). Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikums martā pieauga par 3.4% (februārī – par 3.0%). Neņemot vērā īstermiņa svārstīgumu, jaunākie dati apstiprina, ka nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps pakāpeniski turpinājās paātrināties.

Banku bilanču kopējais apjoms, neraugoties uz nelielām svārstībām, dažos pēdējos mēnešos kopumā nav mainījies. Svarīgi, lai bankas augoša pieprasījuma apstākļos turpinātu paplašināt kredītu izsniegšanu privātajam sektoram. Nepieciešamības gadījumā bankām vajadzētu risināt šo uzdevumu, nesadalot peļņu, pievērsties tirgum, lai turpmāk nostiprinātu kapitāla bāzi, vai pilnībā izmantojot valdības atbalsta pasākumus rekapitalizācijai. Īpaši tām bankām, kurām pašlaik ir ierobežota pieeja tirgus finansējumam, steidzami jāpalielina kapitāls un jāpaaugstina efektivitāte.

Apkopojot var teikt, ka, pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes pēc tam, kad 2011. gada 7. aprīlī tās tika paaugstinātas par 25 bāzes punktiem. Kopš tā laika pieejamā informācija apstiprina novērtējumu, ka ļoti stimulējošās monetārās politikas nostājas korekcija bija nepieciešama. Padome joprojām saskata pazīmes, kas liecina, ka galvenokārt saistībā ar enerģijas un preču cenām vērojams augšupvērstas spiediens uz kopējo inflāciju. Salīdzinot

ar monetārās analīzes rādītāju sniegtajām norādēm, redzams, ka, lai gan monetārās ekspansijas pamattempis vēl arvien ir mērens, saglabājas augsta monetārā likviditāte, kas var veicināt cenu spiediena veidošanos. Turklāt jaunākie tautsaimniecības dati apstiprina, ka ekonomiskās aktivitātes pamattempis euro zonā ir pozitīvs, taču joprojām vērojama paaugstināta nenoteiktība. Kopumā ir būtiski, lai nesenā cenu dinamika neizraisītu plašu inflācijas spiedienu. Inflācijas gaidas euro zonā stingri jānotur līmenī, kas atbilst mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Šāda inflācijas gaidu nostiprināšana ir priekšnoteikums, lai monetārā politika varētu sniegt ilgstošu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā un jaunu darba vietu radīšanā euro zonā. Visās termiņu grupās saglabājoties zemām procentu likmēm un joprojām saglabājoties stimulējošai monetārās politikas nostājai, Padome turpinās ļoti rūpīgi sekot visām norisēm saistībā ar augšupvērstajiem riskiem, kas apdraud cenu stabilitāti. Cenu stabilitātes saglabāšana vidējā termiņā ir noteicošais princips, ko Padome piemēro, vērtējot jauno informāciju, izsakot spriedumus un pieņemot lēmumus par jebkādam turpmākām stimulējošās monetārās politikas nostājas korekcijām.

Tagad – par fiskālo politiku. Pašreizējā informācija liecina par valstu apstiprināto fiskālās konsolidācijas plānu nevienmērīgu izpildi. Pastāv risks, ka dažās valstīs fiskālās bilances neatbildīs ECOFIN apstiprinātajiem pārmērīga budžeta deficīta nepieciešamas un savlaicīgas korekcijas mērķiem. Ir būtiski, lai visas valdības izpildītu to publiskotos fiskālo bilanču mērķrādītājus 2011. gadam. Vajadzības gadījumā strauji jāveic papildu koriģēšanas pasākumi, lai nodrošinātu progresu fiskālās ilgtspējas sasniegšanā. Uzticamas politikas īstenošana ir ārkārtīgi svarīga, ņemot vērā finanšu tirgos vērojamo spiedienu.

Vienlaikus ir ārkārtīgi svarīgi euro zonā nekavējoties īstenot būtiskas un tālejošas strukturālās reformas, lai stiprinātu tās izaugsmes potenciālu, konkurētspēju un elastību. Īpaši valstīm, kurās ir augsts fiskālais un ārējais deficīts vai kurās vērojams konkurētspējas zudums, jāuzsāk visaptverošas ekonomiskās reformas. Preču tirgos īpaši jāturpina īstenot politiku, kas veicina konkurētspēju un jauninājumus, lai paātrinātu pārstrukturēšanu un nodrošinātu darba ražīguma uzlabošanos. Attiecībā uz darba tirgiem prioritātei jābūt darba samaksas elastības uzlabošanai, spēcīgākiem stimuliem strādāt un darba tirgus neelastības novēršanai.

Padome atbilstoši ECB 2011. gada 17. februāra atzinumam par sešu tautsaimniecības pārvaldības tiesību aktu priekšlikumiem mudina ECOFIN, Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju šo institūciju trīspusējo sarunu ietvaros vienoties par stingrākām prasībām,

lielāku procedūru automatiskumu un to, ka vairāk uzmanības jāveltī visneaizsargātākajām valstīm, kas zaudējušas konkurētspēju.

Visbeidzot, Padome atzinīgi vērtē ekonomisko un finanšu korekciju programmu, ko Portugāles valdība apstiprināja pēc veiksmīgi noslēgtajām sarunām ar Eiropas Komisiju sadarbībā ar ECB un Starptautisko Valūtas fondu. Programma ietver nepieciešamās sastāvdaļas, lai ilgtspējīgi stabilizētu Portugāles tautsaimniecību. Tā apņēmīgi risina pašreizējām tirgus bažām pamatā esošos ekonomiskos un finanšu cēloņus un tādējādi palīdzēs atjaunot uzticēšanos un nodrošināt finanšu stabilitāti euro zonā. Padome atzinīgi vērtē Portugāles valsts iestāžu apņemšanos veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai sasniegtu programmā izvirzītos mērķus. Tā uzskata, ka ļoti svarīgs ir plašais politiskais atbalsts korekciju programmai, kas uzlabo programmas vispārējo uzticamību.

Šajā "Mēneša Biļetena" izdevumā iekļauti divi raksti. Pirmajā rakstā aplūkotas euro zonas un ASV makroekonomisko ciklu attīstības tendences un sniegtas dažas pārdomas par atveseļošanos. Otrajā rakstā analizēts un vērtēts ES un EMS ārējās pārstāvniecības loģiskais pamatojums un pašreizējā kārtība.